



ALEX. ȘTEFĂNESCU

EMINESCU - ÎNTEM CU POEM

Al. Eminescu

VENERE SI MADONA
MIGĂCÎNIA UNUI DAC
CUCETARE SĂMĂNĂȘI DE TRONIS
TELANCOLE
FIDANSE AIBASTRA



ALEX. ȘTEFĂNESCU

EMINESCU, POEM CU POEM

VENERE ȘI MADONĂ
RUGĂCIUNEA UNUI DAC
CUGETĂRILE SĂRMANULUI DIONIS
MELANCOLIE
FLOARE ALBASTRĂ



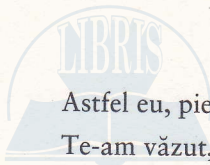
Venere și Madonă

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii,
O! te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei.

Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,
Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
A femeii, ce și astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
Suflet îmbătat de raze și d-eterne primăveri,
Te-a văzut și-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer

Și-a creat pe pânza goală pe Madona Dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin,
Fața pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.



Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc,
Și-am făcut din tine-un înger, blând ca ziua de magie,
Când în viața pustiiță râde-o rază de noroc.

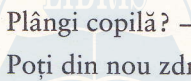
Am văzut fața ta pală de o bolnavă beție,
Buza ta învinețită de-al corupției mușcat,
Și-am zvârlit asupra-ți, crudo, vâlul alb de poezie
Și paloarei tale raza inocenței eu i-am dat.

Ți-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
Fruntea îngerului-geniu, îngerului-ideal,
Din demon făcui o sântă, dintr-un chicot, simfonie
Din ochirile-ți murdare ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vâlul cade, crudo! dismețit din visuri sece,
Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheț
Și privesc la tine, demon, și amoru-mi stins și rece
Mă învață cum asupra-ți eu să caut cu dispreț!

Tu îmi pari ca o bacantă, ce-a luat cu-nșelăciune
De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martir,
O fecioar-a cărei suflet era sânt ca rugăciunea,
Pe când inima bacantei e spasmodic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona Dumnezeie,
Cu diadema-i de stele, cu surâsul blând, vergin,
Eu făcut-am zeități dintr-o palidă femeie,
Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin!

 Plângi copilă? – C-o privire umedă și rugătoare
Poți din nou zdrobi și frânge apostat' inima mea?

La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negri-adânci ca marea,
Și sărut a tale mâne, și-i întreb de poți ierta.

Șterge-ți ochii, nu mai plânge!... A fost crudă-nvinuirea,
A fost crudă și nedreaptă, fără razem, fără fond.

Suflete! de-ai fi chiar demon, tu ești sântă prin iubire,
Și ador pe acest demon cu ochi mari, cu părul blond.

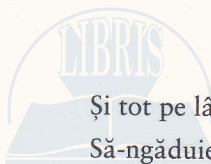


Rugăciunea unui dac

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sâmburul luminii de viață dătător,
Nu era azi, nici mâne, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate și totul era una;
Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată
Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi:
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?

El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii
Și din noian de ape puteri au dat scânteii,
El zeilor dă suflet și lumii fericire,
El este-al omenirii izvor de mântuire:
Sus inimile voastre! Cântare aduceți-i,
El este moartea morții și învierea vieții!

Și el îmi dete ochii să văd lumina zilei,
Și inima-mi împlut-au cu farmecele milei,
În vuietul de vânturi auzit-am al lui mers
Și-n glas purtat de cântec simții duiosu-i viers,



Și tot pe lâng-acestea cerșesc înc-un adaos:
Să-ngăduie intrarea-mi în vecinicul repaos!

Să blesteme pe-oricine de mine-o avea milă,
Să binecuvânteze pe cel ce mă împilă,
S-asculte orice gură ce-ar vrea ca să mă râdă,
Puteri să puie-n brațul ce-ar sta să măucidă,
Ș-acela între oameni devină cel întâi
Ce mi-a răpi chiar piatra ce-oi pune-o căpătâi.

Gonit de toată lumea prin anii mei să trec,
Pân' ce-oi simți că ochiu-mi de lacrimi e sec,
Că-n orice om din lume un dușman mi se naște,
C-ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște,
Că chinul și durerea simțirea-mi a-mpietrit-o,
Că pot să-mi blestem mama, pe care am iubit-o -
Când ura cea mai crudă mi s-a părea amor...
Poate-oi uita durerea-mi și voi putea să mor.

Străin și fără de lege de voi muri - atunce
Nevrednicu-mi cadavru în uliță l-arunce,
Ș-aceluia, Părinte, să-i dai coroană scumpă,
Ce-o să asmuțe câinii, ca inima-mi s-o rumpă,
Iar celui ce cu pietre mă va izbi în față,
Îndură-te, stăpâne, și dă-i pe veci viață!

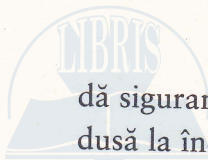
Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc
Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc.



Să cer a tale daruri, genunchi și frunte nu plec,
Spre ură și blestemuri aş vrea să te înduplec,
Să simt că de suflarea-ți suflarea mea se curmă
Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă!



În *Rugăciunea unui dac*, înainte de a-și formula solicitarea neobișnuită (să fie ostracizat, chinuit, ucis și, în cele din urmă, șters din evidența universului, ca și cum nici n-ar fi existat vreodată), poetul se străduiește să identifice instanța supremă căreia i se adresează. Cu bine-cunoscuta lui radicalitate, vrea să se facă auzit de divinitatea originară, care a inventat existența, nu de una ulterioară, derivată sau secundară. Modul decis de scoatere din discuție a tuturor zeităților cunoscute ale lumii te face să te gândești la fermitatea cu care sunt măturate cu mâna lucrurile de pe o masă de către cineva care trebuie să ia totul de la început. Parcă îl auzim pe poet spunând neînduplecat: „Eu nu cred nici în Iehova,/ Nici în Buddha-Sakya-Muni“. Eu vreau să ajung la zeul dintâi, la *primum movens*, numai el îmi



dă siguranța că dorința nefirească îmi va fi dusă la îndeplinire.

Eminescu reușește foarte repede, încă de la primele cuvinte, să evoce cauza cauzelor. Lui Dimitrie Bolintineanu i-ar fi trebuit multe versuri prozaice pentru a lua, treptat, înălțime. Imaginația lui Eminescu seamănă cu un avion cu decolare verticală.

„Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
/ Nici sâmburul luminii de viață dător,
/ Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totde-auna,
/ Căci unul erau toate și totul era una;
/ Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată
/ Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
/ Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb
/ În sine-mi./ Au cine-i zeul cărui plecăm
/ A noastre inemi?“

Sucesiunea de paradoxuri ne derutează; logica noastră cea de toate zilele devine inoperantă și simțim că nimic din ceea ce știm nu ne ajută să înțelegem nimicul inițial. Dar, până la urmă, tocmai stupefacția este modul nostru de a ni-l reprezenta.

După cum au explicat unii oameni de știință, Eminescu intuiește corect că nu există timp dacă nu există spațiu și mișcare: „Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totde-auna,
/ Căci unul erau toate și totul era una.“ Ideea



apare și în *Luceafărul*: „Căci unde-ajunge
nu-i hotar,/ Nici ochi spre a cunoaște/ Și vre-
mea-ncearcă în zadar/ Din goluri a se naște.“

Dar chiar dacă afirmațiile sale s-ar dovedi false din punct de vedere științific, ele tot sunt valabile în plan estetic. De ce? Pentru că desființează repede ceea ce știm despre existență și ne creează impresia că întrezărim pentru o clipă pre existența. În mod obișnuit, nu putem admite o situație în care nu există nici trecut, nici prezent, nici viitor. Dar dacă ne imaginăm totuși, într-un moment de suprasolicitare a minții, fie și neclar, acea situație, este ca și cum ni s-ar revela, fulgurant, nimicul însuși.

Eminescu descrie în cuvinte, ca nimeni altul, ceva ce nu se poate descrie în cuvinte, non-realitatea.

Acolo, în nimicul dintâi, îl identifică el pe dumnezeul căruia vrea să i se adreseze:

„El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii/
Și din noian de ape puteri au dat scânteii“.

Despre versul „El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii“ s-ar putea scrie un întreg studiu, plecând de la arta cu care poetul folosește cuvintele aparent banale, la îndemâna oricui, în cazul acesta verbul „a sta“. Cu acest verb pe care îl știu toți



românii, fără nicio excepție, și care este utilizat în toate împrejurările, ca un cuvânt bun la toate, el numește o realitate metafizică, funcționarea unui zeu ca zeu. Numai Constantin Noica va mai avea o atât de mare încredere în cuvintele din fondul principal al limbii române. În plus, pentru a mări solemnitatea frazei, Eminescu folosește verbul „a sta“ la plural, așa cum fac cronicarii cu verbele când se referă la faptele unui domnitor: Mircea cel Bătrân au trimis voroavă turcilor, Ștefan-Vodă ridicat-au mânăstire pe locul bătăliei...

*

Un scriitor german de la sfârșitul secolului al optsprezecelea și începutul secolului al nouăsprezecelea, Heinrich von Kleist, a descris foarte bine furia distructivă de care poate fi cuprins un om indignat. Personajul său, Michael Kolhaas, agresat pe nedrept de un nobil local și ignorat de tribunalul căruia i se plânge, face praf și pulbere castelul nobilului, îi ucide servitorii și, strângând o mică armată, devastează întregul ținut.

Exact această revoltă care se alimentează parcă, de la un moment dat, din ea însăși și